

มติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็ก

และเยาวชน กรณีศึกษาภาคใต้

โดย

อาจารย์สอรัฐ มากบุญ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง

มติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดำเนินงานโดย มหาวิทยาลัยมหิดล

2551

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาภาคใต้

อาจารย์สอรัญ มากบุญ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ภาคใต้ ประกอบด้วย 14 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี จังหวัดที่ใหญ่ที่สุดคือ สุราษฎร์ธานี และจังหวัดที่เล็กที่สุดคือ ภูเก็ต พื้นที่ภาคใต้ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน มีพื้นที่รวม 70,715.2 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เป็นภูเขาถึงร้อยละ 35 ของภาค ขนาบด้วยทะเลอ่าวไทยทางฝั่งตะวันออก และทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตก มีความยาวจากเหนือจรดใต้ประมาณ 750 กิโลเมตร จึงเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติทั้งจากอุทกภัยและดินถล่ม พื้นที่ราบที่เหมาะสมกับการเกษตรกรรมมีน้อย

จรรยา หยุทอง-แสงอุทัย ให้ความเห็นว่า “ภาคใต้เป็นดินแดนที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยรับอารยธรรมตะวันตกส่วนหนึ่งจากจีนและอินเดียที่เดินทางเข้ามาค้าขาย และอีกส่วนหนึ่งจากชาวมลายูซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2540:3-5, อ้างในสุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์, 2542) รวมถึงอำนาจบารมีของกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยาที่กลายเป็นเมืองหน้าด่าน สมัยกรุงธนบุรีก็เป็นหัวเมืองทางใต้ (พิชญ พัทธภัย, 2537:14) ดังนั้นดินแดนภาคใต้จึงเป็นแหล่งรวมของคนหลายชาติ หลายพันธุ์ หลายวัฒนธรรม หลายความเชื่อ หลายศาสนาได้มาพบปะสังสรรค์และใช้เวลาอันยาวนานผสมกลมกลืนเข้าด้วยกันจนพัฒนามาเป็นวิถีชีวิตอย่างทุกวันนี้

กล่าวได้ว่าโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้มีลักษณะจำเพาะ ประการแรกคือ ชุมชนภาคใต้มักรวมตัวอยู่ในอาณาบริเวณพื้นที่ชายทะเลที่เป็นที่ราบขยายไปถึงเชิงเขา เช่น สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา เป็นต้น ประการที่สอง ภาคใต้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีส่วนช่วยเหลือประเทศเป็นอันมาก ประการที่สาม คนภาคใต้เป็นคนที่มีความหยิ่งทะนงในชาติกำเนิดของตัวเอง และมีความเป็นคนได้ค่อนข้างสูง “อันเป็นผลมาจากความเป็นดินแดนชายขอบพระราชอาณาเขตห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจการปกครอง อันส่งผลให้เกิดอาณาจักรที่รุ่งเรืองของตนเอง และเพราะความห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจ ทำให้ต้องพึ่งพาตนเองสูง ชาวใต้จึงเป็นนักสู้ เป็นคนจริง เป็นคนเด็ดขาด เป็นนักเลง มีความเป็นตัวของตัวเอง” (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2540:3-9) ประการสุดท้ายคือ ประสพการณ์ของคนภาคใต้ที่อยู่ร่วมกันระหว่างคนที่อยู่ต่างชาติพันธุ์ ต่างศาสนา ต่างความเชื่อมาช้านาน จึงมีลักษณะรักความอิสระ เสรี มีขันติธรรมและ

การรู้จักประสานผลประโยชน์ จึงทำให้สังคมสงบสุขตามสมควร (พิทยา บุญรัตน์ และสมปอง ยอดมณี , 2544: 32-35)

ลักษณะของสังคมภาคใต้ที่ส่วนหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมโดยภาพรวม กล่าวคือ ลักษณะของชุมชนภาคใต้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ โดยอาศัยเงื่อนไขทางสภาพภูมิศาสตร์อันจำเพาะของภาคใต้ ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานของชุมชนจะอยู่ในเขตพื้นที่สูงเขาควนหนึ่ง เขตที่ลุ่มริมแม่น้ำหนึ่ง และเขตริมฝั่งทะเลอีกหนึ่ง แต่เดิมชุมชนในที่ราบลุ่มริมแม่น้ำจะเรียกชุมชนที่อยู่ในเขตเขาควนว่า “พวกเหนือ” “พวกบก” หรือ “พวกเขา” และเรียกชุมชนที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลว่า “พวกเล” และส่วนใหญ่ชุมชนที่ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มริมแม่น้ำจะพัฒนากลายเป็นศูนย์กลาง คือเป็น “เมือง” ก่อนชุมชนเขาควนหรือชุมชนริมฝั่งทะเล ชุมชนดั้งเดิมของชาวภาคใต้เป็นชุมชนกสิกรรม เช่นเดียวกับชุมชนดั้งเดิมอื่น ๆ ของสังคมไทยส่วนใหญ่ ชุมชนที่ราบริมแม่น้ำจะผลิตธัญพืชโดยเฉพาะข้าวเจ้าเป็นหลัก ชุมชนเขาควนจะผลิตพืชสวนและของป่า ส่วนชุมชนริมฝั่งทะเล หากสิ่งของที่ผลิตเหลือใช้ก็อาจมีการแลกเปลี่ยนกันโดยวิธีตรงไม่ผ่านระบบตลาด และการที่ภาคใต้เป็นจุดผ่านทางวัฒนธรรมมาแต่โบราณ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งของการสังสมวัฒนธรรมจนสามารถมีลักษณะจำเพาะของตนในส่วนที่เป็นโลกทัศน์และชีวทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ และความเชื่อต่ออำนาจลี้ลับเหนือธรรมชาติ ส่วนโลกทัศน์และชีวทัศน์แบบอิสลามนั้นเพิ่งแผ่ขยายเข้ามาในภายหลัง และดำรงอยู่ในพื้นที่อันจำเพาะบางส่วนและบางส่วนก็ถูกกลืนกลายไป กล่าวโดยองค์รวมแล้ว ชาวภาคใต้มีลักษณะพึ่งพิงตัวเองได้สูง มีคุณภาพของชีวิตกับสิ่งธรรมชาติรอบตัว ใช้สิ่งเหนือธรรมชาติบางส่วนมาควบคุมบรรทัดฐานของสังคม รักอิสระ นิยมคนจริง เกรงครัดในเรื่องจริยธรรมทางเพศ ฯลฯ วิถีชีวิตโดยทั่วไปเรียบง่าย มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา และ/หรือศาสนาอิสลาม ในแง่ของการสร้างคุณภาพทางจิตใจสูง หมู่บ้านจะควบคุมบรรทัดฐานกันเองทั้งในแง่การระบอบและระบบเครือญาติ มีวัด และ/หรือมัสยิดเป็นศูนย์กลางการศึกษา การสาธารณสุขและการเพาะบ่มทางจริยธรรม มีหัวหน้าชุมชนที่ได้รับการยอมรับในแง่ความมีหลักคุณธรรมสูง ก่อให้เกิดความเชื่อประเพณีและระบบคุณค่าที่ไม่ทำให้แปลกแยกทางจิตสำนึก มีภาพของการพึ่งพตนเองในแง่การอยู่หากิน และแง่อื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม (สถาพร ศรีสัจจัง, 2543: 121-134)”

1. อัตตลักษณ์คนภาคใต้

เจริญ หยูทอง- แสงอุทัย, 2549 สรุปว่า “ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของสังคมและวัฒนธรรมชุมชนภาคใต้มีความเป็นอัตตลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นจนเป็นที่รับรู้ทั่วไป โดยเฉพาะ

อุปนิสัยใจคอและบุคลิกภาพของคนใต้ที่มีผู้ประมวลไว้ว่า คนใต้เป็นคนพูดจาตอบโต้ตรงไปตรงมา โผงผาง ไม่ยอมรับอะไรง่าย ๆ ชอบแสดงตนว่าเป็นคนกว้างขวาง กล้าได้กล้าเสีย รักศักดิ์ศรีและพิทักษ์พวกพ้องเครือญาติ ชอบทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่หรือนักเลง คำนึงถึงประโยชน์เฉพาะหน้า และเอาตัวรอด รักสนุก เกียจคร้าน ชอบรวมกลุ่ม ผูกพันกับตัวบุคคล รักและผูกพันกับถิ่นกำเนิด (ชวน เพชรแก้ว, 2534: 103)

ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนภาคใต้ทั้งในอดีตและปัจจุบันล้วนเป็น สิ่งยืนยันให้เห็นถึงคตินิยมของคนใต้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะคตินิยมเกี่ยวกับการต่อต้านอำนาจรัฐ และคตินิยมความเป็นคนนักเลงที่ได้รับการสั่งสม สืบทอดมายาวนานหลายชั่วอายุคน เช่น กรณี วัฒนธรรมโจรที่เป็นลักษณะโดดเด่นของชาวลุ่มทะเลสาบสงขลาจนสามารถจะกล่าวได้ว่า ในพื้นที่ แถบลุ่มทะเลสาบสงขลามีเรื่องราวเกี่ยวกับโจรอย่างเข้มข้นมาตลอดยุคสมัยอันยาวนานทั้งจาก เอกสาร หลักฐานของทางราชการ และจากประวัติบอกเล่าของชาวบ้าน และจากหลักฐานดังกล่าว พอสรุปสาเหตุได้ว่า การเกิดโจรหรือวัฒนธรรมโจรเหล่านั้นมักเกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงกับ กลไกอำนาจรัฐทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ (บรรณาธิการ, ทักษิณคดี, 2537: 11-12)

คตินิยมเรื่องผู้นำครอบครัวและผู้นำชุมชนต้องเป็นนักเลง วัฒนธรรมการรักษาน้ำ หน้า ใหญ่ใจกว้าง “ยอมจิบหายขายนา แต่ไม่ยอมเสียหน้าเสียคำพูด” ไม่ยอมตกเป็นเบี้ยล่างของการข่ม เหยียดแก ไม่ว่าผู้้นั้นจะเป็นใคร ยิ่งใหญ่มาจากไหนก็ตาม เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยหนึ่งของการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมชุมชนภาคใต้”

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อการศึกษา ปัญหา สาเหตุของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ในพื้นที่ภาคใต้
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในภาคใต้ที่นำไปสู่การ ตัดสินใจใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาความหมายและรูปแบบของพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
4. เพื่อศึกษาแนวทางกลไก และยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและ เยาวชนในบริบทของภาคใต้
5. เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์แนวทางในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทาง สังคมในภูมิภาคและภาพรวมของประเทศ

3. คำถามการวิจัย

1. เด็กและเยาวชนไทยในภาคใต้มีรูปแบบประสบการณ์ความรุนแรง(ทั้งเป็นผู้กระทำ, ผู้ถูกกระทำ หรือผู้สังเกตการณ์) อย่างไร พวกเขาให้ความหมายต่อประสบการณ์นั้นอย่างไร และมีวิธีการจัดการหรือเผชิญกับปัญหาความรุนแรงดังกล่าวอย่างไร พวกเขามองตัวตน อัตลักษณ์ (Identity) ของผู้ใช้ความรุนแรงและถูกกระทำความรุนแรงอย่างไร
2. บริบททางสังคมวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนลักษณะใดที่กำหนดหรือป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนไทยในพื้นที่ภาคใต้
3. ตัวอย่างรูปแบบการดำเนินงาน กลไก และยุทธศาสตร์สำคัญในการแก้ไขและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต่อปัญหาความรุนแรงมีอะไรบ้าง

4. ระเบียบวิธีและพื้นที่ศึกษา

การศึกษาใช้เทคนิคกระบวนการเชิงคุณภาพ กล่าวให้ถึงที่สุด โครงการนี้ มุ่งเน้นการใช้กรอบความคิดในการอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงในเยาวชน โดยใช้แนวคิด ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งหมายถึงการศึกษาสถานการณ์ในชีวิตประจำวันจากทัศนะของผู้ที่ได้ประสบการณ์นั้นโดยตรง การวิจัยแบบนี้ มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับทำความเข้าใจประสบการณ์ในชีวิต ตามความเข้าใจของคนผู้ซึ่งประสบมันมาด้วยตนเอง เนื่องจากความรุนแรง ไม่ได้มีธรรมชาติเป็นวัตถุวิสัย แต่เป็นอัตวิสัย และขึ้นอยู่กับบริบทหรือแหล่งที่มาปรากฏการณ์นั้น ๆ

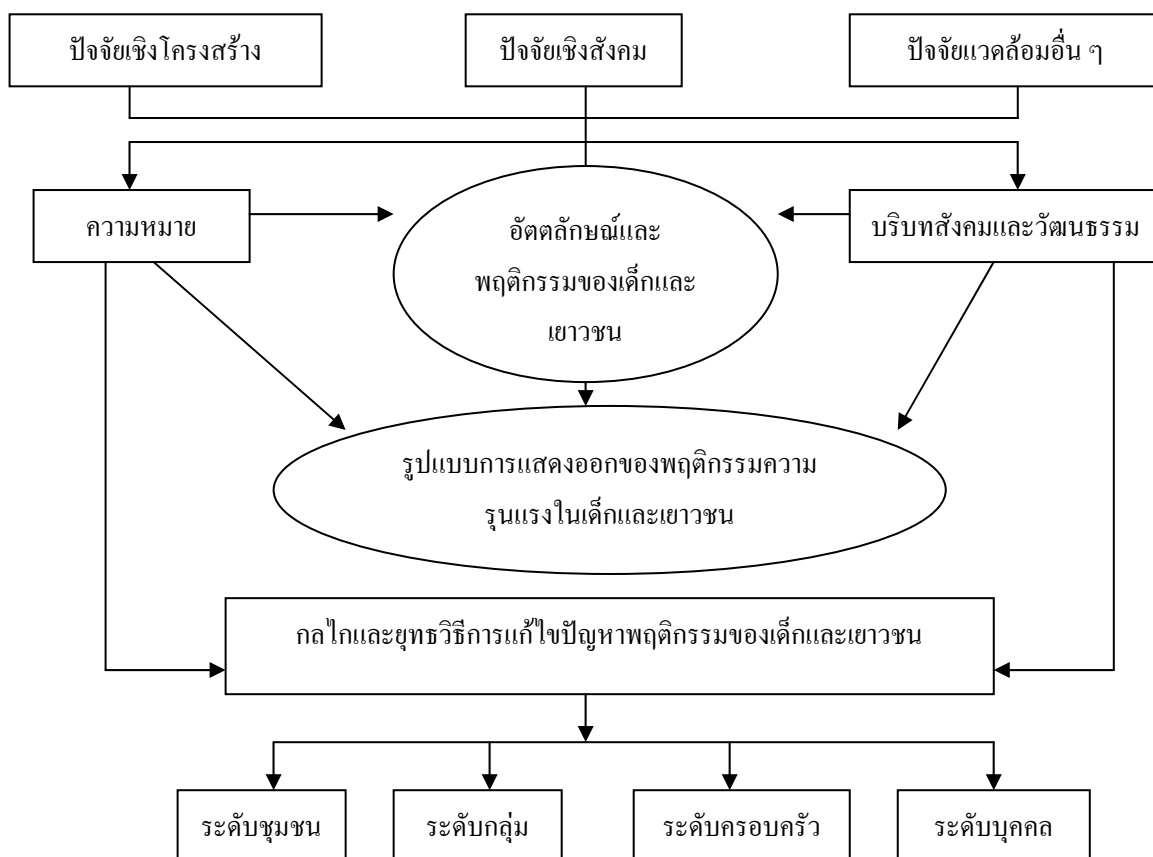
การศึกษาได้ให้นักวิจัยภาคสนามฝังตัวอยู่ในชุมชนเป็นเวลา 90 วัน ใน 6 ชุมชนของ 2 จังหวัด 2 อำเภอ ที่ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จากข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมโดยอำเภอหนึ่งมีรายงานด้านความรุนแรงระดับเตือนภัย และอีกอำเภอหนึ่งมีความรุนแรงในระดับปกติ โดยชุมชนทั้ง 6 มีลักษณะ ดังนี้

ชุมชนที่ 1	เป็นชุมชนย่านอุตสาหกรรมที่กำลังเจริญเติบโต ชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท
ชุมชนที่ 2	เป็นชุมชนในเขตเทศบาลเมือง ชุมชนมีลักษณะเช่นชุมชนในเมืองทั่วไป และมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนด้วย
ชุมชนที่ 3	เป็นชุมชนเมืองที่คล้ายกับชุมชนที่ 1 แต่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ เป็นชุมชนไทยพุทธ

- ชุมชนที่ 4 เป็นชุมชนมุสลิมเก่าแก่ มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท ตั้งบ้านเรือนอยู่กันอย่างหนาแน่น
- ชุมชนที่ 5 เป็นชุมชนมุสลิมที่คงสภาพเป็นชนบท มีอาชีพเกษตร คนในชุมชนบางส่วนทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียง
- ชุมชนที่ 6 เป็นชุมชนประมง ชาวไทยพุทธ ตั้งอยู่ในเขตชนบท การคมนาคมไม่สะดวก คนในชุมชนบางส่วนออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนอกชุมชน

5. ผลการศึกษา

ความรุนแรงของเยาวชนเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นผลรวมของปัจจัยประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่หล่อหลอมเกลาความคิด ความสำนึก ความเชื่อ สร้างทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนโลกทัศน์ต่าง ๆ แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ครรภ์มารดาจนเติบโตใหญ่อยู่ในสังคม ในวัยทารกบุคคลได้เรียนรู้และซึมซับความรู้ ความคิด จิตสำนึกผ่านพ่อแม่ และบุคคลแวดล้อมในสถาบันครอบครัว เมื่อโตขึ้นก็ได้เรียนรู้ และขัดเกลาโดยสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้จากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อไร้พรมแดนต่าง ๆ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าความรุนแรงของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นผลจากปัจจัยเชิงสังคม ปัจจัยเชิงโครงสร้าง และปัจจัยแวดล้อม ตามแผนภูมิด้านล่าง

แผนภูมิที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในเรื่องความรุนแรง

จากการศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย ผ่านการบอกเล่าของเด็ก เยาวชน และผู้เกี่ยวข้อง พบว่า แนวคิด และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้ มี ดังนี้

1. แนวคิดต่อความเป็นวัยรุ่น

ในมุมมองของวัยรุ่นนั้น เขาให้ความสำคัญกับความหมายของวัยคล้ายๆกัน อาจจะแตกต่างกันบ้างแต่โดยรวมแล้วความหมายวัยรุ่นจะไปในแนวทางเดียวกัน คือ

วัยรุ่น คือ...วัยที่อยากลอง ชอบแสดงออก โตแล้วคิดเองได้ ไม่ชอบเหมือนใคร ทำอะไรคิดเอง

วัยรุ่น คือ...วัยที่อยากลองทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องเพศตรงข้าม ว่าเป็นวัยรุ่นหรือไม่ดูที่
การแต่งตัว ต้องตามสมัย...

วัยรุ่น คือ.....คนที่โตกว่าเด็ก เล็กกว่าผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ผู้ชายจะเสียง
แตกเนื้อหนุ่ม มีขนขึ้นในที่ที่ควร ชอบทำหล่อดูหญิง ทำตัวเป็นเด็กแนว ถ้าเป็นหญิงจะแต่งตัว
ตามแฟชั่นสมัยนิยม ชอบมองผู้ชาย และมีประจำเดือน...หรือไม่ดูจากอายุ ถ้าเป็นวัยรุ่นคว่าอายุ
ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ชอบทำท่าขบถยกล้อ มีรถแต่งไปอวดสาว...

วัยรุ่น คือ....วัยที่มีอารมณ์ค่อนข้างร้อนและรุนแรง ไม่ค่อยมีเหตุผล รวมตัวเป็นกลุ่มแก๊ง
มีพวกมาก การแต่งตัวชอบทำตัวโคดเด่น....

วัยรุ่น คือ... วัยที่ต้องการมีเพศสัมพันธ์กับวัยอาด (ระริกระรี) เป็นวัยที่รู้จักรักสวรั้งาม
ชอบตามเพื่อน ดิตเพื่อน เพื่อนมีแฟนก็ต้องมีแฟนตามเพื่อน ถ้าเพื่อนเที่ยวก็ต้องเที่ยวตามเพื่อน...

วัยรุ่น คือ วัยรุ่น คือวัยที่อยากรู้อยากเห็น คั่นคั่น ใจร้อน อารมณ์ร้อน ลักษณะพิเศษ
ของวัยรุ่นคือทำอะไรก็ได้แต่ต้องให้มันไว้ก่อนการมองวัยรุ่นจากชุมชนเช่นในการขบถซึ่ง เป็น
วัยที่ชอบจีโม้อวด วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบสนุกกับหรอยเกี่ยวกับการแข่งรถยกล้อ ชอบดิกัน กิดสั้น จี
น้อยใจวัยรุ่นสร้างความเป็นกันเองโดยการคบห้กันเองพูดหยาบใส่กัน เป็นกันเอง จีบสาว ยกพวกตี
กัน วัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เต็ดเตี้ยว กล้าในการตัดสินใจ ทำอะไรไม่คิด ไม่ขอความคิดเห็นจาก
ใคร.....

โดยสรุปแล้ว ในมุมมองของเยาวชนเอง เขามองว่า วัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่อยากลอง อยากรู้
อยากเห็น ทำอะไรด้วยตัวเอง อยากคิดเอง การแต่งกายการปฏิบัติต่างๆต้องโคดเด่นไม่เหมือนใคร
สนใจเพศตรงข้ามเป็นพิเศษ รักสวรั้งาม มีความท้าทาย ชอบทำอะไรโชว์คนอื่น มีการเปลี่ยน
แปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ชอบความสนุกสนาน การร่วมกลุ่มแก๊งค์ ดิตเพื่อน ตามอย่างเพื่อน
ฯลฯ พวกเขาจะมีความเข้าใจในตัวเองและความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าครอบครัว

2. ประเภทของวัยรุ่น

เด็กและเยาวชนในมุมมองของเยาวชนและชุมชนได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการ
แบ่งประกอบด้วย

ก. แบ่งตามกรอบบรรทัดฐานของสังคม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เด็กดี หมายถึง เด็กที่ไม่ทำให้เสียชื่อเสียง ชอบเรียนหนังสือ ช่วยงานพ่อแม่ไม่เสพ
ยา ไม่เล่นการพนัน ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน

2. เด็กไม่ดี หมายถึง เด็กที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่และครอบครัว เด็กที่ทำให้ครอบครัว ไม่
สบายใจ เกร เด็กที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ไร้คาญ ก่อความสงบสุขของสังคม

ข. แบ่งตามสถานภาพทางการศึกษา แบ่งเป็น

1. เด็กในระบบโรงเรียน
2. เด็กนอกระบบโรงเรียน หรือเด็กไม่เรียนหนังสือ

ค. แบ่งตามกิจกรรมของกลุ่ม เช่น

1. กลุ่มรถซิ่ง
2. กลุ่มแต่งรถคลาสสิก
3. กลุ่มหาต้นไม้ป่า

ฯลฯ

ง. แบ่งตามพฤติกรรมร่วมหรือตามอัตลักษณ์ของกลุ่ม เช่น

1. กลุ่มเด็กอ้อร้อ (แรด)
2. กลุ่มบ้าผู้หญิง

ฯลฯ

จ. แบ่งตามพื้นที่ชุมชน เช่น

1. แก๊งค์ กม.18
2. แก๊งค์ค่ายคอนนิก
3. เด็กเขาพระ”ฯลฯ

ช. แบ่งตามพฤติกรรมการแสดงออก

1. กลุ่มเด็กที่ชอบเก็บตัว(Introvert)
2. กลุ่มเด็กที่ชอบแสดงออก (Extrovert)
 - 2.1 ชอบแสดงออกตามวัยของตนเอง
 - 2.2 ชอบแสดงออกในลักษณะของการ โอ้อวด เรียกร้องความสนใจ
3. กลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviance)

3. วิถีชีวิตของวัยรุ่น

วิถีชีวิตเด็กและเยาวชนจะแตกต่างกันตามสถานภาพ บทบาท กลุ่ม ลักษณะนิสัยและปัจจัยแวดล้อม แต่วัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการสร้างปัญหาส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่ร่วมกัน โดยวัยรุ่นแต่ละประเภทมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. เด็กที่อยู่ในวัยเรียน

เข้าไปโรงเรียน เสร็จนัดเจอแฟนแล้วซึ่งรถก่อนกลับบ้าน เสาร์-อาทิตย์ช่วยงานพ่อแม่ หรือไปเที่ยว

2. เด็กที่ไม่เรียนหนังสือ

2.1 กลุ่มที่มีงานทำ เข้าทำงาน เย็นพักผ่อน กลางคืนเที่ยว

2.2 กลุ่มที่ไม่ทำงาน นอนตื่นสาย ดูโทรทัศน์ วางจับกลุ่มคุยกับเพื่อน เย็นเล่นกีฬา การพนัน หรือชิงรถจักรยานยนต์ กลางคืนเที่ยว

วิถีชีวิตวัยรุ่นในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากปัจจัย ประกอบหลายอย่าง คือ

ระบบการศึกษา วัยรุ่นและเยาวชนปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษา เวลา 2 ใน 3 ของชีวิต โดยใช้ในการเรียนทั้งในสถานศึกษาและศึกษาเพิ่มเติม ชีวิตส่วนใหญ่จึงอยู่กับเพื่อนที่โรงเรียน (สำหรับเด็กคึก) หรือกลุ่มเพื่อนนอกชั้นเรียน (สำหรับเด็กที่เป็นปัญหา)

ขณะเดียวกับระบบการศึกษาในปัจจุบันจะดึงวัยรุ่นออกจากชุมชนโดยเด็กที่เรียนเก่ง และเด็กที่มีฐานะทางบ้านดีจะไปเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในเมืองหากโรงเรียนตั้งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนและการคมนาคมสะดวกจะเรียนแบบเช้า-เย็นกลับ แต่หากการคมนาคมไม่สะดวกเด็กและเยาวชน จะใช้วิธีไปอยู่ในหอพักในเมือง ทำให้เด็กและเยาวชนและกลุ่มเยาวชนมีเวลาอยู่ในชุมชน และร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนน้อย เกิดความห่างเหินกับชุมชน

โดยทั่วไปจะพบว่าเยาวชนที่มีปัญหาความรุนแรง จะมีวิถีชีวิตและลักษณะ ดังนี้

1. มีเวลาว่างมาก เพราะไม่ต้องช่วยงานบ้าน หรือไม่ต้องเรียนหนังสือ
2. มีฐานะค่อนข้างดี มีรถจักรยานยนต์ขับ
3. พ่อแม่ปกป้อง หรือมีกลุ่มบุคคลคุ้มครอง ช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

4. แนวคิดและความหมายของความรุนแรง

การให้ความหมายของ “ความรุนแรง” จะแตกต่างกันเพศ วัย สถานภาพ บทบาท ระดับการศึกษา และประสบการณ์ของบุคคล สำหรับคนที่เป็นภรรยาารู้สึกว่าคำพูดที่ทำให้เสียใจก็เป็นความรุนแรงแล้ว ในขณะที่สามีไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นความรุนแรง สำหรับผู้นำนั้นส่วนใหญ่เห็นว่าการทะเลาะ ทบตีในบางครั้งไม่คิดว่าเป็นความรุนแรง “เรื่อง ลิ่นกับฟิน เป็นเรื่องปกติ” “ทะเลาะกันแล้ว ก็ดีกันได้ ก็ไม่ใช่เรื่องรุนแรง”

จากความเห็นที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าความรุนแรงมีหลายระดับ และความหมายของความรุนแรงจะพิจารณาจาก “ผลของการกระทำ” มากกว่า “การกระทำ” ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะของการกระทำที่เป็นความรุนแรง และไม่รุนแรง

ประเภท ความรุนแรง	คำพูด		ท่าทาง		การใช้กำลัง/อาวุธ	
ผลลัพธ์	ทำให้ เสียใจ	หยาบแต่เป็นการ แสดงความสนิท/ ใกล้ชิด	หยาบ ศักดิ์ศรี	หยอกล้อ แกล้งเล่น แบบกันเอง	ทำให้ โกรธ เกลียด ดี กันไม่ได้	กระทำโดย ไม่ตั้งใจ ไม่ มีเจตนาร้าย คิดกันได้ ตามปกติ
ความหมาย	รุนแรง	ไม่รุนแรง	รุนแรง	ไม่รุนแรง	รุนแรง	ไม่รุนแรง

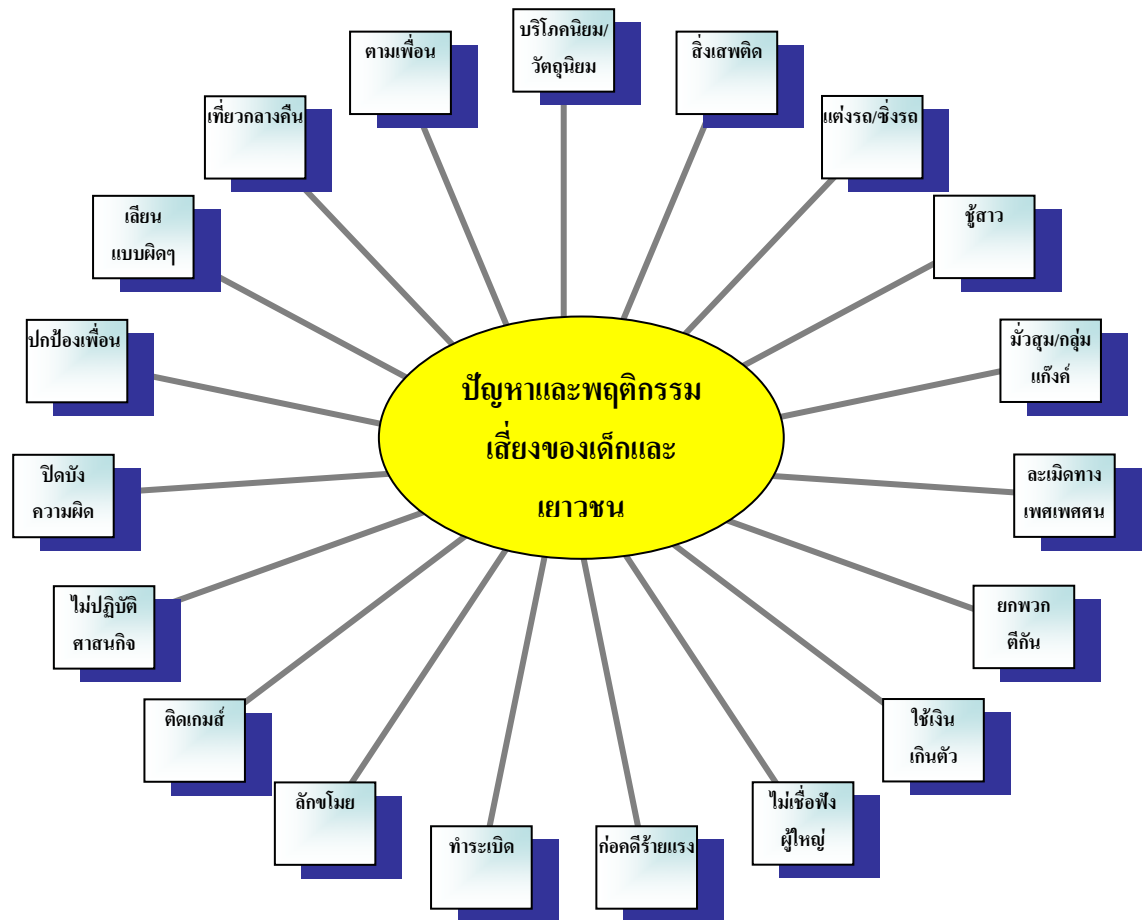
5. รูปแบบและระดับของความรุนแรงของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนชุมชนและ

ตนเอง

เด็กและเยาวชนทุกคนมีประสบการณ์ในการกระทำความรุนแรง หรือเป็นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงแต่ระดับความรุนแรงของปัญหาที่เด็กและเยาวชนกระทำนั้นมีความแตกต่างกันใน ปัจจัยของบริบทชุมชน ความเชื่อทางศาสนา ชุมชนมุสลิมบางแห่งไม่ค่อยมีเหตุการณ์ความรุนแรง ในครอบครัวและชุมชน เด็กบางคนบอกว่า “ตั้งแต่จำความได้ ไม่เคยถูกลงโทษจากพ่อแม่โดยการ เขียนตีเลย ส่วนมากเวลาทำความผิดมาบอกพ่อแม่ พ่อแม่จะคุยด้วยเหตุผลมากกว่าการใช้กำลัง เพราะพ่อแม่คงคิดว่าเราโตเป็นผู้ใหญ่ควรพูดกันด้วยเหตุผลดีกว่าการใช้กำลัง” การเลี้ยงดูในแบบ เหตุผลทำให้ไม่ค่อยพบความรุนแรงในชุมชนมุสลิมที่ใช้หลักศาสนาอบรมสั่งสอน และช่วยแก้ ปัญหาให้ลูกอย่างมีเหตุมีผล เด็กและเยาวชนก็จะดำเนินรอยตามการปฏิบัติของพ่อแม่

หากจะกล่าวโดยรวมความรุนแรงเด็กและเยาวชนในชุมชน จะมีรูปแบบต่าง ๆ กันตาม สถานการณ์ และโอกาสแสดงความรุนแรง และปัจจัยเอื้อต่อความรุนแรง ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน

จากภาพจะเห็นว่า ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนที่ได้จากการสำรวจในพื้นที่มีมากมาย หากจะนำปัญหาเหล่านั้นมาจัดระดับความรุนแรงโดยพิจารณาจากตัวปัญหาโดยตรงสามารถจัดกลุ่มได้ ดังนี้คือ

ระดับปัญหาที่มีความรุนแรงน้อย หมายถึง ปัญหาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อ สังคมหรือชุมชน หรือผู้อื่นมากนัก แต่อาจส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและเยาวชนเอง ได้แก่

- ติดเพื่อน ตามอย่างเพื่อน กลุ่มนี้จะทำตามเพื่อนเกือบทุกเรื่อง เพื่อนชวนไปไหนไปด้วย มีอะไรจะปรึกษาเพื่อนมากกว่าคนในครอบครัว หรืออาจมีปัญหาครอบครัวเลยหันหน้าไปหาเพื่อน และพร้อมที่จะทำทุกอย่างให้เพื่อนรับเข้ากลุ่ม
- ปกป้องเพื่อนในความผิดต่างๆ เด็กกลุ่มนี้จะมองเห็นสิ่งที่เพื่อนทำถูกผิด หากเพื่อนผิดพร้อมที่จะรับแทนเพื่อนได้ ทำให้เกิดความผูกพันในกลุ่มมากขึ้น
- บริโภคนิยม/วัตถุนิยม ใช้เครื่องสำอางราคาแพง ชื้อมือถือรุ่นใหม่ๆราคาแพงๆใช้ซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวตามแฟชั่น การแต่งรถตามแบบเพื่อน แข่งขันประชันกัน

- เลียนแบบดาราทั้งการแต่งกายและพฤติกรรม
- ใช้เงินเกินตัว ชื้อมือถือ เสื้อผ้า ไปจนถึงการชื้อยาเสพติดครั้งละ 500-2,000 บาทมาเสพในแต่ละครั้ง
- ดิดเกมส์/อินเทอร์เน็ต พวกนี้จะไปรวมที่ร้านเกมส์เล่นเกมส์ทุกวันมีค่าใช้จ่ายวันละไม่ต่ำกว่า 40 บาท
- ไม่ปฏิบัติตามศาสนกิจ เป็นเด็กชุมชนมุสลิมที่มีส่วนน้อย แต่ก็พบบ้าง
- ไม่ตั้งใจเรียน บางทีไปโรงเรียน เพื่อไปหาเรื่องเพื่อนบ้าง ไม่เข้าห้องเรียนบ้าง ไปแซวเพื่อนบ้าง
- จับรถเป็นกลุ่มๆ ไปมองสาว ๆ
- ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่

ระดับปัญหาที่มีความรุนแรงปานกลางถึงมาก หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการกระทำนั้นอาจ จะส่งผลต่อตัวเด็กหรือสังคม ชุมชน ต่อผู้อื่นได้ หรือมีแนวโน้มจะนำไปสู่การเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่รุนแรงต่อไปได้ พฤติกรรมเหล่านั้นได้แก่

- การหนีโรงเรียนไปเที่ยวกับเพื่อน/หนีออกจากบ้าน
- ไม่เรียนหนังสือ หนีไปก่อเหตุตามที่ต่างๆหรือมั่วสุมกัน
- จับรถชิงปาดหน้ารถคนอื่น
- จับกลุ่มส่งเสียงดัง
- เล่นการพนัน เล่นไพ่ ชนไก่ เล่นสνούเกอร์ การแทงบอล
- ดื่มสุรา อาละวาด
- สูบกัญชา สูบบุหรี่
- ดื่มใบกระท่อมกิน
- ทำยาสูตร 4 คุณ 100 กิน
- พกพาอาวุธ เช่น มีด ปืน ไร่ไปมีเรื่องกับเด็กกลุ่มอื่น
- เที่ยวกลางคืน กินเหล้าจิบนักร้องตามห้องอาหาร
- การทำระเบิดเพื่อไปต่อสู้ป้องกันตัว
- พฤติกรรมชั่วสาว

ระดับปัญหาที่มีความรุนแรงมากถึงมากที่สุด หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการกระทำนั้นอาจ จะส่งผลทางลบทั้งต่อตัวเด็กและต่อสังคม ชุมชน ต่อผู้อื่น สร้างความเสียหายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและมีผลต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนในระยะต่อไป เป็นพฤติกรรมที่รุนแรงที่อาจมี

บทลงโทษทางกฎหมายและทางสังคมสูง เสี่ยงต่อความเสียหายของชีวิตทรัพย์สินของคนและผู้อื่น พฤติกรรมเหล่านั้นได้แก่

- การลักขโมย เช่นการลักนกกรงหัวจุกของชาวบ้านที่แขวนไว้หน้าบ้านไปขายเอาเงินมาเที่ยว
- การยกพวกทะเลาะวิวาท ตีกัน ต่อยกันจนบาดเจ็บ
- การละเมิดทางเพศในสถานการณ์รุนแรง เช่น การขูดผู้หญิงมาข่มขืน
- การทำร้ายร่างกายไปจนถึงการฆ่าคนตาย
- การใช้อาวุธของมีคม ทำร้ายร่างกายคนอื่นเช่นการยิงกันเพื่อแย่งนักร้อง
- ดบตีเพื่อนแล้วถ่ายคลิปวิดีโอไว้

ในระดับของพฤติกรรมความรุนแรงที่เป็นปัญหาของเยาวชนนั้น เป็นพฤติกรรมที่เด็กกลุ่มที่มีปัญหาเลือกจะประพฤติปฏิบัติ ซึ่งบางกลุ่มก็มีครบทั้ง 3 ระดับ บางกลุ่มมีบ้างเล็กน้อย กลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมความรุนแรงมากถึงมากที่สุด ส่วนใหญ่จะพบในชุมชนที่มีความหลากหลายของเยาวชน เช่น ชุมชนหนึ่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมถึง 10 โรงงานมีคนงานมาก เด็กและเยาวชนนิยมทำงานโรงงาน มีเด็กและเยาวชนมาก ทำให้มีคนจากถิ่นฐานอื่นมาอาศัยและมาทำงานกันมาก เช่นมีคนพม่าถึง 50% คนลาว 20 % คนไทยราว 10% ทำให้มีการแบ่งกลุ่มกันมาก ส่วนเด็กบางคนให้สัมภาษณ์ว่า “มีเรื่องไม่เป็นไร เดี่ยวพ่อหรือนายห้วมาเคลียร์ให้” แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชนบางคนก็ใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองมาสนับสนุนเด็กให้มีพฤติกรรมรุนแรง เช่น บางพื้นที่เจ้าของปั๊มน้ำมันสนับสนุนเด็กให้มีมิดพิก และหากถูกจับไปจะให้กำนันไปเอาออกมาคุกได้ ทำให้เด็กเกิดความคะนอง ทำผิดมีคนช่วยเหลือจึงทำแล้วทำอีก บางคนให้สัมภาษณ์ว่า “เวลามีเรื่องถึงโรงถึงศาลให้กำนันเอาออกให้” กลุ่มเด็ก กม.18 บอกว่า “ทางกลุ่มจะมีอาวุธในการป้องกันตัว คือ มีด ปืน ซึ่งนายห้วเป็นผู้จัดหาให้ แก๊งค์ของเรามีมากกว่าจะไม่หาเรื่องใครก่อน ถ้าเขามาหาเรื่องก่อนจะตามไปยิงถึงที่บ้าน” การที่เด็กกลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากนายห้ว เนื่องจากนายห้วจะอาศัยเด็กกลุ่มนี้เป็นฐานเสียงทางการเมืองจึงเอาใจทุกแบบไม่ว่าผิดหรือถูก

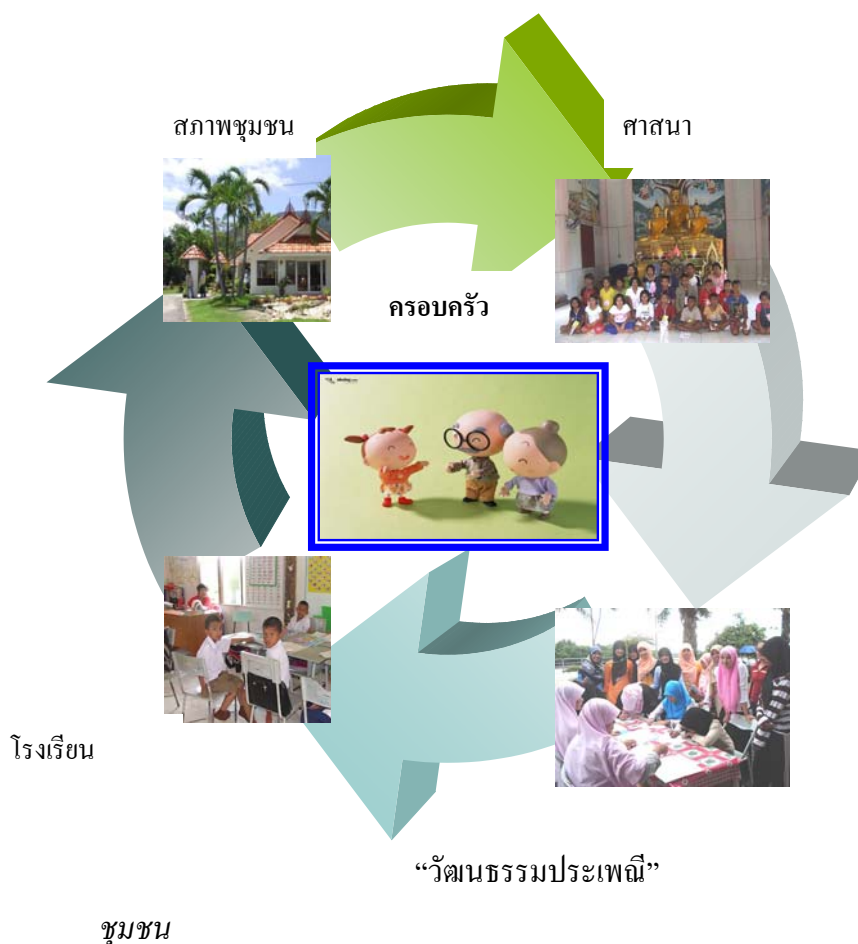
6. โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

โครงสร้างและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่การตัดสินใจใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนนั้น มีผลมาจากการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน การหล่อหลอมของสังคมชุมชน ที่เด็ก

และเยาวชนอาศัยอยู่ตั้งแต่เด็กจนโต สิ่งต่างๆเหล่านี้สามารถสะสมเป็นประสบการณ์นำไปสู่การตัดสินใจในการกระทำความรุนแรงโดยขาดการยั้งคิด

โครงสร้างของชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการก่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในชุมชน ได้แก่ สภาพบริบทชุมชน ศาสนาที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ สถานศึกษาหรือโรงเรียนและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ที่มีผลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของครอบครัวและเยาวชน ซึ่งในแต่ละส่วนจะมีผลที่แตกต่างกัน อิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่งอาจไม่เท่ากัน ตามสถานการณ์และความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน ตามแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในเรื่องของความรุนแรง

บางชุมชนมีความเจริญทางด้านวัตถุแหล่งอบายมุขมีมาก เช่นบ่อนไก่ สนามชนวัว ร้านเกมส์ ร้านคาราโอเกะ ร้านแต่งรถ สภาพเช่นนี้เป็นส่วนที่ส่งเสริมการตัดสินใจ ในการก่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนโดยตรง ส่วนชุมชนที่ความเจริญไปไม่ถึงยังเป็นชุมชนที่เงียบ ๆ ตกเย็นมาเด็ก

และเยาวชนไม่มีที่ไปรวมกลุ่มจะกลับบ้านเพื่อรับประทานอาหารร่วมกับพ่อแม่และอยู่กับบ้าน ไม่ไปไหน ชุมชนที่มีสนามกีฬา มีแหล่งเรียนรู้เด็กและเยาวชนก็จะชอบการรวมกลุ่มไปออกกำลังกาย ไปศูนย์การเรียนรู้ ดังนั้นสภาพชุมชนจึงส่งผลต่อการตัดสินใจของเด็กโดยตรงเพราะเด็กต้องอยู่ในชุมชนนั้นทุกวันได้เห็นและสัมผัสสิ่งเหล่านี้ตั้งแต่เกิดจนโต

การนับถือศาสนาของชุมชน ศาสนามีผลต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพราะศาสนาบางศาสนามีความเข้มงวด และมีการจงใจให้เด็กและเยาวชนใกล้ชิดศาสนา ทำให้การตัดสินใจกระทำความผิดของเยาวชนลดน้อยลงหรือแทบไม่มีเลย ในขณะที่บางชุมชน เช่นชุมชนพุทธ จะไม่มีบทบังคับว่าต้องไปวัดเพื่อสวดมนต์ทุกวัน ใครว่างและพร้อมเมื่อไรก็ไป สังเกตได้ว่าวัดของศาสนาพุทธนั้นจะมีแต่คนสูงอายุมากกว่าเด็กและเยาวชน เมื่อห่างไกลจากศาสนา เด็กและเยาวชนไม่ตระหนักในบาปบุญคุณโทษ จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านความรุนแรงมากกว่าชุมชนมุสลิม

ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น การปฏิบัติและบทบัญญัติทางศาสนาชัดเจนมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติจากฐานสุรัน บทลงโทษจะใช้กระบวนการลงโทษทางสังคม (Sanction) เช่นเมื่อมีบุคคลทำผิดจะถูกลงโทษ โดยเมื่อเขาเสียชีวิตชาวบ้านจะไม่ไปละหมาดศพให้ และจะไปปิกนงานบุญของครอบครัวเขา ไม่ทำการแต่งงานตามหลักศาสนาให้ แม้แต่ช่วงเพศที่สามระบาคเข้ามาในหมู่บ้านมาก โต๊ะอิหม่ามยังได้อ่านกุดบะฮ์ (คำปราชัยว่ากล่าวตักเตือน) ว่า “จะไม่ให้อยู่ในหมู่บ้านอีก ถ้าไม่เลิกเป็นกะเทย” แม้แต่การที่เด็กผู้หญิงจะนั่งรถซ้อนมอเตอร์ไซด์ผู้ชาย หรือมีพฤติกรรมทางเชิงชู้สาวจะมีผู้ใหญ่คอยสอดส่องดูแล ตักเตือนให้พ่อแม่ต้องแก้ไข ถ้าทำไม่ได้ผู้นำศาสนาจะเข้ามาช่วยจัดการ ในชุมชนมุสลิมผู้นำศาสนามีบทบาทสำคัญมาก และได้นำเอาหลักศาสนามาแก้ปัญหาเยาวชนวัยรุ่นในชุมชนที่มีพฤติกรรมไม่ดีให้เข้าถึงศาสนามากขึ้น มีกระบวนการอบรมตั้งแต่เด็กจนโต ใช้หลักศาสนาในการดำเนินชีวิตไปจนวาระสุดท้ายของชีวิต ทำให้ชุมชนมุสลิมแท้ ๆ อยู่กันอย่างสงบ วัยรุ่นกระทำพฤติกรรมที่เสี่ยงน้อย นอกจากบางคนที่ออกนอกชุมชนที่ไปอยู่ที่อื่นแล้วแอบกระทำโดยไม่มีคนในหมู่บ้านสังเกตเห็น เช่นเด็กที่ไปเรียนหรือทำงานนอกพื้นที่ เป็นต้น

สถานศึกษาและโรงเรียน การอบรมของสถานศึกษาในชุมชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน เด็กที่ผ่านการอบรมทางการศึกษามาดีมีความรู้จะตัดสินใจก่อเหตุรุนแรงน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ(ข้อมูลจากกรณีศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก) เด็กที่เรียนหนังสือจะทำความผิดในระดับความรุนแรงที่น้อย เช่น การแต่งตัว การเล่นเกมส์ การซึ่รถไปเป็นกลุ่มฯลฯ ส่วนเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือออกกลางคัน จะมีพฤติกรรมรุนแรงเป็นมากกว่า อาทิเช่น การลักขโมยนกกรงหัวจุกชาวบ้าน การเสพกัญชา ดื่มเหล้า ไปเที่ยวกลางคืน แย่งนักร้องทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย บางคนกระทำรุนแรงจนเป็นคดีความขึ้นโรงพักบ่อย ๆ เด็กบางคนให้

สัมภาษณ์ว่าคนมีคติคิดตัว 3 คติ เด็กบางคนไปกระทำความผิดนอกพื้นที่แล้วหนีกลับมาซ่อนตัวในชุมชน

วัฒนธรรมประเพณีในชุมชน หมายถึงค่านิยม การปฏิบัติต่างๆ รวมไปถึงวัฒนธรรมการกินอยู่ การดำเนินชีวิต การแต่งกาย ประเพณีที่สืบทอดมานาน เช่นการที่ชุมชนบางชุมชนนิยมการออกไปทำงานนอกพื้นที่ให้ลูกหลานอยู่บ้านกับผู้เฒ่าผู้แก่เอง หรือวัฒนธรรมการส่งลูกไปเรียนต่างถิ่นนาน ๆ เด็กและเยาวชนจะไม่ค่อยผูกพันกับชุมชน การที่เยาวชนมีความผูกพันกับชุมชนจะมีสิ่งเตือนสติให้ต้องคิดถึงความเสี่ยงที่ตามมาตั้งแต่ตนเองและชุมชน ความผูกพันของชุมชนจะทำให้เยาวชนที่คิดจะทำสิ่งไม่ดีต้องหยุดการตัดสินใจนั้น บางชุมชนวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันมีความหลากหลายมาจากหลายพื้นที่ ต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจว่าใครจะทำอะไร ทำให้เด็ก ๆ ไม่สนใจชุมชนทำอะไรตามใจตัวเองไม่ห่วงชื่อเสียงชุมชน

บางชุมชนมีวัฒนธรรมการเชื่อฟังผู้ใหญ่ การปรึกษาพ่อแม่ จะทำอะไรต้องถามต้องปรึกษา ฟังคำแนะนำที่ดีมีเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ในการแก้ปัญหาวัยรุ่นที่อยู่ในวัฒนธรรมชุมชนแบบนี้จึงไม่ค่อยประพฤติดี เพราะเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้ใหญ่ แต่ในวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้ใหญ่เองไม่อบรมสั่งสอน ทำงานจนไม่มีเวลาให้ลูก พาออกไปตามสถานที่เสี่ยง เช่นการพาเด็กไปงานศพเพื่อเล่นไฟทุกคืน บ่อย ๆ เด็กก็เลียนแบบเห็นว่าพ่อแม่ทำได้ตนย่อมทำได้ เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรง

วิถีชีวิตของครอบครัว ครอบครัวเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดกับวัยรุ่นมากที่สุด หากครอบครัวมีแต่ปัญหา เช่น ปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะกันในบ้าน การใช้ความรุนแรง ฯลฯ เด็กขาดความอบอุ่น วัยรุ่นจะตัดสินใจในการออกไปกระทำความผิดต่าง ๆ นอกบ้านมากขึ้น ในขณะที่บางครอบครัว พ่อแม่ที่ไม่มีเวลา วัยรุ่นที่กำพร้า หรืออาศัยกับคนชราที่ไม่มีเวลาสอน เด็กตามหอบัก ปังจี้ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมเสี่ยงต่อความรุนแรง

7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

ปัจจัยที่เสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้ สามารถแบ่งได้เป็น 5 ระดับคือ

1. ระดับภูมิภาค ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและการเมือง

ภาคใต้มีประวัติศาสตร์ของตนเองที่ยาวนานทั้งในด้านที่เป็นความภาคภูมิใจ และความคับแค้นใจ ในอดีตเคยเป็นอาณาจักรใหญ่ ทั้งอาณาจักรศรีวิชัย ลังกาสูกะ ต่อมาในฐานะเป็นหัวเมืองของกรุงศรีอยุธยา และมณฑลย่อยของกรุงเทพฯ ประกอบกับการปฏิบัติของ

ส่วนกลางที่ขาดความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมนำไปสู่การสะสมความคิดรุนแรงที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ ที่เก็บซ่อนอยู่ภายในใจของคนได้บางกลุ่มซึ่งพร้อมจะแสดงออกเมื่อเงื่อนไขเหมาะสม

1.2 ปัจจัยทางศาสนา

ภาคใต้ได้รับอิทธิพลจากหลายศาสนา ทั้งพราหมณ์ ฮินดู พุทธ อิสลาม ซึ่งมีคำสอนและวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกัน การยึดมั่นหรือละเลยในการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ถูกต้องส่งผลต่อความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกัน และส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงที่ต่างกัน

1.3 ปัจจัยด้านอาชีพ

อาชีพหลักของคนภาคใต้ ในอดีตคือการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ การทำประมง ลักษณะอาชีพดังกล่าวทำให้การตั้งบ้านเรือนของคนในภูมิภาคกระจายอยู่ห่างกัน คนในภูมิภาคจึงอยู่แบบครอบครัวเดี่ยว หรืออยู่คนเดียวบ่อย ๆ จึงต้องมีความหนักแน่น เพื่อเอาชนะความเจ็บ ความเหงา และความหวาดกลัว ฯลฯ

1.4 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ

คนใต้มีลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพหลายอย่างที่เอื้อให้เกิดความรุนแรงหลายอย่าง เช่น

1. การเป็นนักสู้ ไม่กลัวคน
2. พุดจากระเบิดพวง ไม่รักษาน้ำใจคน
3. การเป็นนักเลง ทำตัวเป็นใหญ่
4. เกลียดความไม่เป็นธรรม หัวหมอ

2. ระดับชุมชน

จากการศึกษาพบว่า “บริบททางสังคม และวัฒนธรรมต่างกัน ส่งผลต่อความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกัน” ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบชุมชนทั้ง 6 พบว่าปัจจัยเสี่ยงต่อความรุนแรงของเด็กและเยาวชน และปัจจัยเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาเยาวชนมีดังนี้

ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยป้องกันและพัฒนา
1. กายภาพ	การมีแหล่งมั่วสุม แหล่งอบายมุขที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชน	การมีพื้นที่ที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมทำกิจกรรมในชุมชน
2. ความคิด ความเชื่อ	การถ่ายทอดความคิด ความเชื่อในลักษณะของชุมชนนิยม อัตตลักษณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรมแก๊งค์ คนเก่งต้องเป็นนักเลงไม่ยอมใครไม่ให้เสียเปรียบใคร การรักพวกพ้องวงศ์ตระกูล แค้นต้องชำระ การรักหน้าตา รักศักดิ์ศรี ฯลฯ	การอบรมสั่งสอนให้ยึดมั่นในหลักของศาสนา ความภูมิใจในพ่อแม่ ผูกพันกับชุมชน การช่วยกันรักษาชื่อเสียงของชุมชน
3. ด้านผู้นำ	ผู้นำมีอิทธิพล ความคิดนักเลงสูงเห็นว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ และให้ความหมายว่าความรุนแรงหมายถึง การทำร้ายร่างกาย ใช้อาวุธทำให้บาดเจ็บหรือถึงแก่ชีวิต	ผู้นำที่มีบารมี เป็นที่ยอมรับศรัทธา เสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม มีความละเอียดอ่อนต่อปัญหาสังคม และเห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
4. ด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี	ชุมชน ผู้นำ ไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน ไม่ค่อยมีกิจกรรมทางศาสนา	ใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี สถาบันทางศาสนาเป็นสื่อในการทำกิจกรรมให้ชุมชนรักถิ่นและพัฒนาก ร ะ บ ว น ท ศ น์ และความสัมพันธ์ของเยาวชนในชุมชน
5. ด้านการเมือง	การเมืองที่มีการแข่งขันสูง ต้องชนะเพื่อเกียรติยศ ชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูลมากกว่าผลประโยชน์ของชุมชน	การเมืองสมานฉันท์ หลีกเลี่ยงการแข่งขันเพื่อเอาชนะ แต่ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ

ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยป้องกันและพัฒนา
6. ด้านกลไกในการพัฒนาและจัดการชุมชน	ขาดกลไก ไม่มีผู้รับผิดชอบในการจัดการสังคมที่ชัดเจน ทำงานแบบแยกส่วน ผู้ทำงานอย่างจริงจังเหนียวและเปลือกตัว และเป็นอันตรายกับตัวเอง	มีกลไกทางสังคมในลักษณะของคณะทำงาน คณะกรรมการที่ชัดเจน รับผิดชอบในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในชุมชน
7. ด้านกระบวนการ	ระบบอุปถัมภ์สูง สามารถแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม คื้อมครองผู้กระทำผิดได้	ยึดหลักความเป็นธรรม และความเสมอภาคในการปฏิบัติ
8. ระบบการดูแลเยาวชน	ขาดความใกล้ชิด ความเอาใจใส่ในการดูแลลูกหลาน รักลูกปกป้องลูกผู้อื่น ตักเตือนไม่ได้	ลูกหลาน “อยู่ในสายตา” ช่วยกันดูแลกระทำผิดตักเตือนกันได้

3. ระดับกลุ่ม ประกอบด้วย

3.1 อัตตลักษณ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะ ความชอบที่เหมือนกันจะนำไปสู่กิจกรรมเดียวกันและจะแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆที่มีอัตตลักษณ์ไม่เหมือนกลุ่มตน เช่น กลุ่มชอบต้นไม้จะมีอัตตลักษณ์ไม่เหมือนกลุ่มชอบรถซึ่ง พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะไม่เหมือนกัน การคงความเป็นกลุ่มจำเป็นต้องการสืบสานอัตตลักษณ์ของกลุ่มไว้จากรุ่นสู่รุ่น และกลุ่มใหญ่ ๆ ก็ จะสร้างอัตตลักษณ์ของกลุ่มตนเพื่อสร้างความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ

3.2 ความเชื่อ ค่านิยม เป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันกลุ่มไปในทิศทางและเป้าหมาย นั้นๆ เช่น กลุ่มดawah์ที่ชอบเผยแพร่ศาสนาจะมีค่านิยม ความเชื่อในคำสอนของศาสนาว่า เป็นแนวทางที่ดีของชีวิต เชื่อว่าใครทำตามแล้วจะประสบความสุขในชีวิต กลุ่มที่ชอบสาว ๆ จะเชื่อว่าการ มีรสนิยมทางการแต่งกายดี จะทำให้เป็นที่สนใจของสาว ๆ ค่านิยมการมีแฟนเป็นเรื่องที่วัยรุ่นเห็นว่า ดี มีความสามารถจึงแข่งขันกันมีแฟน เป็นต้น

3.3 พฤติกรรมกลุ่มและความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม หากความสัมพันธ์กลุ่ม เหนียวแน่น สถาน ภาพกลุ่มจะดำรงอยู่นาน มีอำนาจในการต่อรอง การแสดงออก เช่น กลุ่มเด็ก 18 ที่ รวมตัวกันจากเด็กไม่ได้เรียนหนังสือมีความเป็นนักเลงสูง กลุ่มจะรวมกันยกพวกไปตีกลุ่มอื่นจน ใครได้ยื่นชื่อกลุ่มจะรู้สึกกลัว กลุ่มเด็กที่ทำวิจัยเพื่อพัฒนาจะมีความสัมพันธ์ในการทำงานทั้งในเวลา และนอกเวลาเรียน เป็นเด็กเรียนหนังสือเหมือนกัน การรวมกลุ่มมีความสัมพันธ์กันดีช่วยให้งาน สำเร็จได้ง่าย

3.4 สถานการณ์นำ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้นที่ทำให้เด็กก่อพฤติกรรมรุนแรงได้ง่าย เช่น การที่มีคนต่างกลุ่มมารังแกเพื่อนที่ตนรัก จะยอมไม่ได้ต้องโต้ตอบกลับไปเช่นกัน หรือเด็กที่เสพยาเสพติดจะมีอารมณ์ทางเพศสูง มีโอกาสไปก่อคดีข่มขืน การแย่งนักร้องมีเรื่องกันง่ายขึ้น

3.5 แรงจูงใจจากกลุ่ม เป็นแรงจูงใจในการที่กลุ่มยอมรับตนเป็นสมาชิก เห็นความสามารถ ทำให้เกิดความอึดใจในการสร้างพฤติกรรมที่เพื่อนยอมรับ ทำความรุนแรงเพื่อต้องการความรักความศรัทธาจากเพื่อน

3.6 การสนับสนุนจากคนนอก เช่น การที่มีนายหัวหาอาวุธไว้ให้ไปโต้ตอบกัน การที่กำนันคอยให้ท้ายเวลาทำผิด พ่อแม่มีอิทธิพลปกป้อง ตระกูลดังมีชื่อเสียงทางนักเลงไม่มีใครกล้ายุ่ง เป็นต้น

4. ระดับครอบครัว ประกอบด้วย

4.1 สภาพครอบครัว ครอบครัวยากจน แยกแยก ทะเลาะวิวาทกัน พ่อแม่หย่าร้าง เด็กกำพร้า ไม่อยู่กับพ่อแม่ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ ทำให้วัยรุ่นออกไปมีพฤติกรรมเสี่ยงนอกบ้านได้ง่าย

4.2 การอบรมเลี้ยงดู พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน ต้องทำงานทั้งวันและอาจไปทำงานที่อื่น เด็กขาดที่ปรึกษา พูดคุย เสนอแนะแนวทางที่ดี ส่งผลให้วัยรุ่นก่อพฤติกรรมรุนแรงได้ง่าย

4.3 การเอาใจใส่ การดูแลความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน การให้เวลากับวัยรุ่น ความเข้าใจ การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ จะป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงได้มาก

4.4 ความสัมพันธ์กับครอบครัว ในอดีตคนในชุมชนมีอาชีพทางการเกษตร ฐานะยังไม่มั่นคง และลูกหลานยังไม่ไปเรียนหนังสือไกลบ้าน ลูกจะช่วยพ่อแม่ทำงาน ทั้งในการทำสวน ทำประมง หุงหาอาหาร ตลอดจนช่วยงานบ้าน ลูกจะมีความใกล้ชิดกับพ่อแม่มาก และจากการที่เห็นพ่อแม่ทำงานหนักลูกจะรักพ่อแม่ และภูมิใจในพ่อแม่ ขณะเดียวกันตนเองก็ได้ช่วยงานพ่อแม่ ไม่มีเวลาว่าง จึงไม่มีเวลาไปรวมกลุ่มกระทำพฤติกรรมเสี่ยง

ปัจจุบันอาชีพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป หลายครอบครัวไปทำงานในโรงงาน หลายครอบครัวเป็นข้าราชการ หรือประกอบค้าอาชีพรับจ้าง กลุ่มอาชีพเหล่านี้ลูก ๆ จะช่วยงานพ่อแม่ไม่ได้ เพราะเป็นงานเฉพาะทาง นายจ้างไม่อนุญาตให้ลูกเข้าไปอยู่ที่ทำงาน ทำให้ลูก ๆ มีเวลาว่าง ประกอบกับหลายครอบครัวมีฐานะมั่นคงขึ้น ไม่อยากให้ลูกลำบาก ไม่ให้ลูกทำงาน แม้แต่งงานแล้วตัวก็จะทำให้ลูก เมื่อไม่ต้องมีงานรับผิดชอบลูกจึงออกไปนอกบ้าน คบเพื่อนไม่ค่อยได้อยู่ทำกิจกรรมกับพ่อแม่

การที่พ่อแม่มีเวลาอยู่กับลูกน้อยลง ทำให้ลูก “ไม่อยู่ในสายตา” ไม่เห็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องของลูกแต่จะเห็นแต่ความเรียบร้อยของลูก หากมีใครบอกว่าลูกทำสิ่งที่ไม่ดี ก็จะไม่เชื่อ ปกป้องลูก และต่อว่าเพื่อนบ้านที่หวังดี การที่พ่อแม่ต้องทำงานมากขึ้น ต้องออกจากบ้านตั้งแต่เช้า กลับค่ำ ไม่มีเวลาให้ลูก ลูกไม่มีเพื่อนเมื่ออยู่บ้าน จึงเกิดความเหงาและออกไปหาเพื่อนนอกบ้าน แล้วรวมกันเป็นกลุ่ม บางครั้งถูกชักนำไปในทางที่ไม่ดี สร้างความเดือดร้อนแก่บุคคลภายนอก และตนเอง

นอกจากนี้วัยรุ่นในปัจจุบันส่วนหนึ่งจะไม่เชื่อฟังพ่อแม่ บางคนจะถูกพ่อแม่ รู้สึกรู้ว่าพ่อแม่ไม่เก่ง ไม่มีความรู้ ตัวเองเรียนหนังสือสูงกว่า ฟังพ่อแม่ไม่ได้ด้านการเรียน ประกอบกับลักษณะอาชีพ และวิถีชีวิตของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวอ่อนแอลง

5. ระดับบุคคล ประกอบด้วย

5.1 ค่านิยม (Value)

ผู้นำชุมชนเห็นว่าวัยรุ่นปัจจุบันแตกต่างจากวัยรุ่นสมัยตนเองหลายอย่าง ทั้งในด้านปัจจัยแวดล้อม ความสะดวกในการเดินทาง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่สิ่งที่แตกต่างมาก คือความคิด ค่านิยม ทั้งในด้านการคบเพศตรงกันข้าม การเคารพผู้อาวุโส การให้ความสำคัญกับเครือญาติ

“สมัยก่อนใครบอกว่ามีแฟนแล้ว หรือเป็นแฟนกัน จะโกรธ ปัจจุบันหากไม่มีแฟนจะเชยไม่ทันสมัย”

“แม่มันกับแม่กูเป็นพี่น้องกัน แต่มันกับกูไม่ได้เป็นพี่น้องกัน”

ค่านิยมของเด็กและเยาวชนเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะจากกระแสโลกาภิวัตน์ และระบบทุนนิยม ทำให้เยาวชนมีค่านิยมวัตถุ ฟุ้งเฟ้อ รักสนุก เทียบเท่ามากขึ้น

5.2 ความเชื่อ (believe) มีอิทธิพลต่อการกระทำของเด็กและเยาวชนมาก การเชื่อเรื่องบาปบุญ จะป้องกันการกระทำรุนแรงของเยาวชน ในขณะที่ความเชื่อเรื่องผีป่าจะไม่คบหา ไม่สู้คน และอีกหลายอย่างจะนำไปสู่ความรุนแรงได้มากขึ้น

5.3 ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนซึมซับประสบการณ์ และเรียนรู้จากหลากหลายช่องทาง ทั้งจากครอบครัว ญาติ ชุมชน เพื่อน ตลอดจนสื่อต่าง ๆ เด็กที่ก่อความรุนแรงมักจะไม่ได้รับการขัดเกลาให้รู้ถูก-ผิด และส่วนใหญ่จะเรียนรู้ ซึมซับในสิ่งที่ผิด ๆ ซึ่งเมื่อนำไปปฏิบัติจะเกิดปัญหาสังคมและความรุนแรง

5.4 การขาดการศึกษา

จากกรณีศึกษาต่าง ๆ เป็นที่ประจักษ์ว่าการศึกษาเป็นเกราะป้องกันความรุนแรงของเด็กและเยาวชนได้ดีที่สุด ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือออกจากโรงเรียนกลางคันมีอัตราการก่อปัญหาความรุนแรงสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษาสูงมาก

5.5 ปัจจัยจากวัย และลักษณะของวัยรุ่น ประกอบด้วย

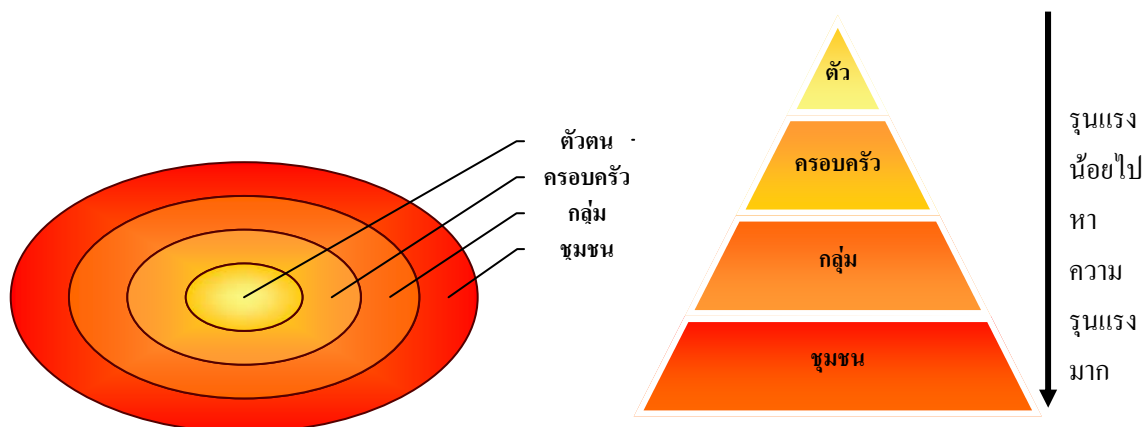
- อัตลักษณ์เฉพาะวัย ที่ชอบลอง ชอบความท้าทาย ชอบความตื่นเต้น ชอบความอิสระ ฯลฯ
- วัยที่ต้องการเพื่อน ต้องการการยอมรับจากเพื่อน เป็นวัยที่คิดเพื่อน ตามเพื่อน
- วัยที่รักสวย รักงาม ชอบเลียนแบบดารา หรือคนที่ถูกใจ

5.6 การเคร่งครัดกับหลักของศาสนา

ความใกล้ชิด และยึดมั่นในหลักปฏิบัติของศาสนามีส่วนสำคัญมากในการป้องกันเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลจากความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ

นอกจากนี้การกระทำความรุนแรง หรือไม่กระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชน อาจเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ตามสถานการณ์ โอกาส และเงื่อนไขอื่น ๆ ได้อีกมาก แต่การกล่อมเกลาที่ถูกต้องทั้งจากครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานทางศาสนา และกลไกทางสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนให้รอดพ้นจากความรุนแรง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า รูปแบบการก่อปัญหาของวัยรุ่นนั้นมีหลายปัจจัยร่วม เริ่มจากตัวตนมาสู่ระดับครอบครัวที่เป็นสถาบันหลักแล้วไปสู่กลุ่มเพื่อน ไปสร้างพฤติกรรมรุนแรงในสังคมชุมชน โดยมีปัจจัยในแต่ละระดับเป็นองค์ประกอบ ทำให้ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมนั้นมีระดับความรุนแรงในแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน ตามที่มาของปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของสาเหตุของปัญหา โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยระดับบุคคลจะเป็นปัญหาระดับความรุนแรงน้อย ไปสู่ปัญหาระดับชุมชนที่รุนแรงมาก โดยการผ่านกระบวนการหล่อหลอมจากกลุ่มและการกระตุ้นจากปัญหาภายในครอบครัว ระดับความรุนแรงจึงมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังภาพ

8. แนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลจากพฤติกรรมความรุนแรง

จากการศึกษาพบตัวอย่างชุมชนที่สร้างสรรค์ สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนในเรื่องความรุนแรง และพบชุมชนที่ไม่ปรากฏปัญหาความรุนแรงของเยาวชน ใน 4 ลักษณะดังนี้

ชุมชนที่	กลไก	ผลลัพธ์
1.	ชุมชนมีความรุนแรง เพราะปัจจัยหลายอย่าง โรงเรียน ครู และกลุ่มเยาวชนจากภายนอก พยายามสร้างกิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้วยโครงการ “จัดการขยะอย่างสร้างสรรค์” และโครงการพัฒนาอื่นๆ	1. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพ จิตสำนึก และเติบโตอย่างมีคุณค่า 2. นักเรียนบางคนถูกกลั่นด้วยปัจจัยแวดล้อมของชุมชน 3. โรงเรียนขยายผลไม่ได้ 4. ความรุนแรงในชุมชนมีสูงอยู่ต่อไป
2.	กรรมการชุมชนเข้มแข็ง ร่วมกันพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องได้รับการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และโครงการครอบครัวเข้มแข็ง	1. เปลี่ยนพื้นที่ไม่สร้างสรรค์ในชุมชนให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ 2. เด็กและเยาวชนได้ร่วมนำกิจกรรมสร้างสรรค์หลายอย่าง 3. พฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในชุมชนลดลง 4. ความรุนแรงยังคงมีบ้างจากเยาวชนที่อยู่ภายนอกชุมชน

ชุมชนที่	กลไก	ผลลัพธ์
3.	ชุมชนสร้างการเมืองสมานฉันท์ มีศูนย์ประสานงานองค์กรต่าง ๆ ในระดับตำบล มีกิจกรรมต่อเนื่องหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กและเยาวชน	1. เด็กและเยาวชนร่วมกันทำกิจกรรมและพัฒนาชุมชน 2. เด็กและเยาวชนช่วยงานบุญงานศพในชุมชน 3. ไม่มีปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
4.	ครอบครัวดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด พฤติกรรมอยู่ในสายตา สั่งสอนให้รักยกย่อง ภูมิใจในบ้านเกิดและพ่อแม่ ปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ไม่สนับสนุนพฤติกรรมที่รุนแรง	1. เด็กและเยาวชนมีความผูกพันกับชุมชนสูง ภูมิใจในตัวพ่อแม่ชุมชน 2. ไม่มีปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชน 3. เด็กและเยาวชนบางส่วนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว

จากกรณีตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนสามารถป้องกันได้ เมื่อมีปัญหาก็สามารถแก้ไขได้ โดยการแก้ปัญหของชุมชนให้สัมฤทธิ์ผล ควรดำเนินการในระดับตำบล เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่รองรับ ตลอดจนมีความพร้อมด้านทรัพยากร บุคลากร แต่ตำบลที่จะดำเนินการได้สำเร็จ จะต้องเป็นตำบลที่เข้มแข็ง สามารถบูรณาการความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ได้ เป็นตำบลที่มีความขัดแย้งต่ำ เป็นตำบลที่มีความสมานฉันท์ทางการเมือง

6. ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในเรื่องความรุนแรง มีมูลเหตุจากความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และมุมมองในเรื่องของความรุนแรงที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเกิดจากความบกพร่องด้านการอบรม สั่งสอน ถ่ายทอดสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ตั้งแต่ระดับครอบครัว กลุ่มเพื่อน รุ่นพี่ และชุมชน เพราะขาดกลไก กระบวนการและพลังในการจัดการที่ดีของชุมชนในการพัฒนาชุมชน ดังนั้นการลดปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน จึงควรดำเนินการเป็นระบบ ดังนี้

ก. ระดับชาติ

1. ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการงานสังคมในภาพรวมของประเทศให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และระดับปฏิบัติการ เนื่องจากการศึกษาพบว่า มีหน่วยงานและองค์กรรับผิดชอบงานด้านพัฒนาสังคมในระดับพื้นที่ที่หลากหลาย แต่ขาดการจัดการ และบูรณาการอย่างมีพลัง การปฏิบัติงานอยู่ในภาวะตึงรับ และบางส่วนปล่อยปะละเลย ทำให้ปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาสังคมอื่น ๆ ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. สร้างค่านิยม อุดมการณ์และความตระหนักร่วมกันของคนในชาติในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่ออนาคตที่ดีของชาติและสังคมที่อบอุ่น

3. สนับสนุนกระบวนการ “การเมืองสมานฉันท์” และเครือข่ายองค์กรชุมชนในระดับท้องถิ่นให้เป็นกลไกในการพัฒนาเยาวชนและสังคมในลักษณะองค์รวม

4. สนับสนุนโครงการ “ครอบครัวเข้มแข็ง” ให้สามารถขยายขอบเขตภารกิจในการสนับสนุนการพัฒนาครอบครัว และชุมชนเชิงสร้างสรรค์ได้เพิ่มขึ้น

ข. ระดับจังหวัด

1. ส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นในลักษณะของ “การเมือง สมานฉันท์” ในทุกพื้นที่

2. ใช้ยุทธศาสตร์อยู่ดี มีสุข ในการขับเคลื่อนแผนชุมชนด้านสังคมโดยเฉพาะการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3. พัฒนาระบบและการบูรณาการงานพัฒนาสังคมทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

4. กำกับ และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัย และเฝ้าระวังทางสังคมของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

ค. ระดับท้องถิ่นและชุมชน

1. จัดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้เพียงพอ ตลอดจนสนับสนุนความพร้อมด้านบุคลากร และอุปกรณ์ตามความจำเป็น

2. ลดแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม และสถานบันเทิง หรือจัดระเบียบสิ่งที่ไม่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน

3. จัดกิจกรรมทางประเพณี และวัฒนธรรมที่เน้นคุณค่า และให้เด็กและเยาวชนมีบทบาทในกิจกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้น

4. พัฒนาระบบ “เฝ้าระวัง” หรือช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในชุมชน

5. เปลี่ยนความเชื่อของผู้นำ ผู้ปกครองที่ว่า “เมื่อเด็กโตขึ้นแล้วจะดีเอง” เพราะหลายกรณีพบว่าความเชื่อดังกล่าวไม่ถูกต้อง

6. ทำกิจกรรมดี ๆ ให้เยาวชนได้มีความผูกพัน และภูมิใจในชุมชนของตนเอง

ง. ระดับครอบครัว

1. ผลักดันให้พ่อ-แม่ ทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว

2. ปลุกฝังค่านิยม ความเชื่อให้ลูกหลานไม่สร้างความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

3. ให้อเวลาอยู่กับลูก และเฝ้าระวังให้ลูก “อยู่ในสายตา” โดยไม่เข้มงวดจนเกินไป และให้อิสระแก่ลูกตามสมควร

4. พยายามให้ลูกอยู่ในระบบโรงเรียนให้พ้นเขตวัยรุ่น เพราะเด็กที่ได้รับการศึกษาจะมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องความรุนแรงน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

5. ดูแล สนับสนุนให้ลูกปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยเฉพาะไทยพุทธ ควรให้ลูกได้ใกล้ชิดกับศาสนาให้มากขึ้น

6. ให้ลูกมีความผูกพันกับครอบครัว และชุมชน ภูมิใจในตัวพ่อแม่ และภูมิใจในชุมชนของตนเอง

7. ไม่ควรปกป้องลูกตนเองจนเกินไปพอดี และควรฟังคำเตือน หรือคำบอกเล่าของผู้อื่นเกี่ยวกับการกระทำลูกอย่างมีสติ

การวิจัยนี้ได้นำเสนอ ชุมชนที่มีปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนชั้นวิกฤติ ขณะเดียวกันก็ได้ตัวอย่างรูปธรรมของชุมชนที่สามารถปรับตัวเองจากชุมชนที่มีปัญหาความรุนแรงเป็นชุมชนที่สร้างสรรค์ ได้ค้นพบรูปแบบ กระบวนการ กลไกของชุมชนในการสร้างเด็กและเยาวชนให้มีความคิด ไม่กระทำความรุนแรง และ เป็นที่ประจักษ์ว่าการสร้างชุมชนที่ปลอดภัย ไม่มีปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ทำได้ แต่ความสำเร็จอยู่ที่คนในชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้องที่จะต้องพัฒนาระบบ กลไก กระบวนการในการบูรณาการการจัดการทางสังคม ได้อย่างมีพลัง จริงจัง และต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

อ้างอิงจาก <http://www.midnightuniv.org>.

จรูญ หยูทอง-แสงอุทัย. แกะรอยปัญหาภาคใต้: จากวัฒนธรรมโจรถึงไม่รบนายไม่หายจน.

อ้างอิงจาก <http://www.bookqang.net>. (วันที่ 10 ตุลาคม 2550).

จรูญ หยูทอง-แสงอุทัย. “รากเหง้าของปัญหาสังคมและวัฒนธรรมชุมชนภาคใต้”. วารสาร

ศิลปวัฒนธรรม. ฉบับที่ 3 มกราคม 2549 มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา.

อ้างอิงจาก <http://www.bookqang.net>. (วันที่ 10 ตุลาคม 2550).

พิเชษ แสงทอง. ประวัติศาสตร์และพัฒนาการของนักเขียนใต้. วิมลมาศ แสงทอง. การกอบกู้

อัตลักษณ์ชนบทใต้ในเรื่องสั้นของนักเขียนชาวใต้.

สุจิต เจนนพพกาญจน์ และอนุชา ม่วงใหญ่. กรณีศึกษาการพัฒนาภาคใต้: เกาะปันหยี อำเภอเมือง

จังหวัดพังงา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. “การติดตามประเมินผลภาคและทิศ

ทางการพัฒนาภาคใต้ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10”. เอกสารประกอบการสัมมนา 2-

4 พฤษภาคม 2548 ณ โรงแรมธรรมรินทร์ธนา จังหวัดตรัง.